



ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK HIVATALA
AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-983/2020. számú ügyben
a jogosulatlanul felvett támogatás visszafizetésére irányuló eljárás
körülményeiről

Előadó: Némedi Erika

Érintett szervek: Somogy Megyei Kormányhivatal
Somogy Megyei Kormányhivatal Siófoki Járási Hivatal

2020.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB- 983/2020. számú ügyben**

Az eljárás megindítása

A Siófokon élő panaszos azt sérelmezte, hogy az aktív korúak ellátását megvonták tőle. Leveléhez csatolta a SO-07B/HAT/2152-13/2019. számú első fokú határozatot, valamint az SO/05/69/2020. számú másodfokú határozatot. Az eljárással kapcsolatosan különösen azt panaszolta, hogy **a támogatás visszafizetésére kötelezték**, amely – idős kora, és egészségügyi helyzete mellett – még a lakhatását is veszélyezteti.

A panaszos levelében leírta, hogy a vagyonyilatkozatában nem tüntette fel a Monostorpályi Rákóczi u. 25. szám alatti ingatlanban lévő $\frac{1}{4}$ hányadú, – 2015-ös értéken számítva – 1.160.000 Ft értékű tulajdonrészét. Ennek oka az volt, hogy információi szerint 1.800.000 Ft-ig nem számít vagyonnak, ezért nem számolt vele. Amikor azonban 2019. április 25-én további $\frac{1}{4}$ tulajdoni hányadot és szőlőt örökölt, azt be is jelentette a hivatalnak. A beadványban azt is leírta, hogy ennek a kétszobás 70 m²-es lakóháznak három tulajdonosa volt, osztatlan közös tulajdonnal, mindemellett édesanyja haszonélvezeti jogával terhelve.

A beadványozó azt kifogásolta, hogy az eljárások során nem vették figyelembe, hogy az édesanyjának haszonélvezeti joga volt a lakóépületen. Álláspontja szerint a hivatal nem volt tekintettel arra, hogy azt életvitelszerűen nem használhatta, lakóhelyként nem tüntethette fel, az édesanyja lakhatását pedig értékesítéssel nem veszélyeztethette.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 1. § (2) bekezdésének értelmében az alapvető jogok biztosa tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít többek között a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére, ezért az ügy körülményeit vizsgálat keretében tekintetem át.

A panasz alapján felmerült a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményének, a jogorvoslathoz, a szociális biztonsághoz való, valamint a tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő jog sérelmének, illetve a sérelem közvetlen veszélyének a gyanúja.

Vizsgálatom keretében az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 21. § (1) bekezdés a) pontja alapján tájékoztatást kértem az érintett kormányhivatal vezetőjétől.

Az érintett alapvető jogok és elvek

- Jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*”)
- Jogorvoslathoz való jog (Alaptörvény XIX. cikk (7) bekezdés: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.*”)
- Szociális biztonsághoz való jog (Alaptörvény XIX. cikk (1) és (2) bekezdés: „*Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg.*”)
- A hatósági ügyek tisztességes intézése (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes*

módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”)

Az alkalmazott jogszabályok

- Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Új Ptk.);
- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szoc. tv.)

A megállapított tényállás

1. A SO-07B/HAT/2152-13/2019. számú első fokú határozatban az eljáró hatóság **felülvizsgálta a panaszos aktív korúak ellátására való jogosultságát és megállapította, hogy a jogosultság feltételei nem állnak fent, ezért a foglalkoztatást helyettesítő támogatás 2015. március 1. napjától történő megszüntetése felől, egyidejűleg 1.026.663 Ft összegű jogosulatlanul felvett támogatás 15 napon belül történő megfizetéséről** rendelkezett.

A határozat indokolásából kitűnik, hogy a hatóság az eljárása során bekért adatokból megállapította, hogy **a panaszos az általa örökölt lakóház 2/4-ének tulajdoni hányadával rendelkezik**, mely értéke 2.800.000 Ft. Ebből vonta le azt a következtetést, hogy a panaszos – a Szoc. tv. 4. § (1) bekezdés b) pontja szerinti – vagyonnal rendelkezik, emiatt az aktív korúak ellátását visszamenőlegesen megszüntette, és mint jogosulatlanul és rosszhiszeműen felvett támogatást, visszafizetni rendelte el.

2. Fellebbezésében a panaszos többek között leírta, hogy nem $\frac{1}{2}$ ($\frac{2}{4}$), hanem csupán $\frac{1}{4}$ tulajdoni hányaddal rendelkezik az ingatlanban, haláláig édesanyja haszonélvezeti joggal terhelt.

Az eredeti – SO/05/69/2020. számú – másodfokú határozatával a hatóság megállapította, hogy a **panaszos $\frac{1}{4}$ rész tulajdoni hányaddal rendelkezett** az ingatlanban, azonban hangsúlyozta, hogy a fenti **hiba nem érinti a döntés érdemét**. Ezt azzal indokolta, hogy a Szoc. tv.-ben megszabott vagyoni feltétel nem teljesül, a vagyon értéke meghaladja a jogszabályban meghatározott 855.000 Ft-os összeghatárt.

A tulajdon egyéb aspektusainak vonatkozásában azt állapította meg, hogy az a tény, hogy az ingatlan vonatkozásában nevezett ügyfél édesanyjának vagyoni értékű joga, azaz holtig tartó haszonélvezeti joga áll fenn, a vagyon értékének számításánál nem vehető figyelembe, mivel a Szoc. tv. egyértelműen meghatározza, hogy csak az a vagyoni értékű jog vehető figyelembe vagyonszerűen, mely az ügyfél által lakott ingatlan vonatkozásában áll fenn.

3. A panaszos korábban testvérével közösen örökölte meg a házas ingatlan tulajdonrészét. Ezt – igényléskor – valóban nem tüntette fel az aktív korúak ellátása iránti kérelmében. Újabb örökléssel megszerzett két további ingatlant, amelyeket a szociális hatóságnak szabályosan bejelentett. A jogosultságának felülvizsgálatára irányuló eljárásban azonban kiderült, hogy a korábban örökölt lakóépületben is van örökrésze, ezért kötelezte az eljáró hatóság a szociális ellátás visszafizetésére.

A panasz körülményeit feltáró eljárásomban bekértem a Somogy Megyei Kormányhivatal Siófoki Járási Hivatal SO-07B/HAT/2152-13/2019. számú elsőfokú, valamint az SO/05/69/2020. számú másodfokú eljárásban, a panaszos ellátásának megszüntetésével összefüggésben keletkezett iratokat. Ezen felül megkeresésemben a következő kérdések vizsgálatát kértem a Somogy Megyei Kormányhivatal vezetőjétől.

Mindenekelőtt annak tisztázását kértem, hogy az elsőfokú hatósági eljárásban a tényfeltárás során megállapították-e, hogy az ingatlan terheli-e elidegenítési és terhelési tilalom. A kormányhivatal főigazgatója válaszában tudomásomra hozta, hogy az elsőfokú

eljárás iratanyagában rendelkezésre álló TAKARNET rendszerből lekért tulajdoni lap alapján vizsgálták a lakóház tulajdoni viszonyait, azonban **az ingatlan hasznosításának kérdése csupán az elidegenítési és terhelési tilalom vizsgálatára terjedt ki.**

Arra a kérdésemre, hogy sor került-e a jelzett lakóházon fennálló közös tulajdon, illetve annak megszüntetésével kapcsolatos lehetőségek feltárására; hogy a hatóságok eljárásaikban vizsgálták-e, hogy a hasznélvezeti joggal terhelt-e a jelzett lakóingatlan, illetve hogy azt a hasznélvezeti jog jogosultja használja-e; továbbá, hogy sor került-e annak vizsgálatára, hogy az osztatlan közös tulajdon jogosultjai – köztük a panaszos – a tartásra kötelezhető hozzátartozói-e a hasznélvezőnek, illetve, hogy a lakóház hasznélvezője egyéb beköltözhető lakóingatlannal rendelkezik-e, a kormányhivatal főigazgatója azt a választ adta, hogy **ezeknek a kérdéseknek a vizsgálatára nem került sor.** A válaszelevélben kifejtett álláspontja szerint **az esetek többségében a figyelembe vehető vagyonelemek egyszerűen megítélhetőek,** jelen esetben azonban **a hasznosíthatóság teljes körű feltárása nem történt meg, az ügy téves megítélés alá esett.**

Tekintettel arra, hogy a hasznosíthatóság körülményeinek feltárására sem az első, sem a másodfokon eljáró hatóságok eljárásaiban nem került sor, a kormányhivatal főigazgatója – a megkeresésemben erre az esetre felsorolt szempontok figyelembevételével – gondoskodott annak vizsgálatáról, mely a következők megállapításával zárul.

Az ingatlan nem terhelte az eljárás idején elidegenítési, terhelési tilalom, azon három tulajdonos osztozott, a panaszos édesanyja 2/4, valamint a panaszos és testvére 1/4-1/4 arányban. Az ingatlan hasznélvezője a panaszos édesanyja volt, az 1/4-1/4 tulajdoni illetőségeket a korábban elhunyt édesapa utáni özvegyi jog terhelt. Ezt az édesanya halálával a földhivatal törölte az ingatlan-nyilvántartásból. A **panaszos édesanyja haláláig életvitelszerűen használta a jogosultságában álló ingatlant, más beköltözhető lakóingatlannal nem rendelkezett.** A panaszos az özvegyi jog jogosultjának a gyermeke volt, így tartásra köteles hozzátartozónak minősül.

Az ingatlan hasznosíthatósága kapcsán megkeresésemre a kormányhivatal főigazgatójának eljárása azt tárta fel, hogy, a panaszos a közös tulajdon megszüntetése kapcsán – fellebbezési kérelmében – úgy nyilatkozott, hogy 2019. május 25. napján előszerződést kötöttek az ingatlan adás-vétele tárgyában, azonban testvére később ettől a szerződéstől elállt, az ingatlanértékesítése meghiúsult, testvére azóta is elzárkózik az ingatlan eladásától.

Az ingatlan állapotával kapcsolatosan a kormányhivatal főigazgatója azt hozta tudomásomra, hogy az felújításra szorul, ami az értékesítést nagyban megnehezíti. A renoválása 2-3 millió forintot igényelne. Az ingatlanban jelenleg senki nem lakik, azonban a panaszos a jövőben életvitelszerűen ott szeretne élni, miután beköltözhetővé teszi a házat, ami ellen a testvérének sincs kifogása. Az ingatlan állandó lakcímként történő bejelentésére a járványügyi helyzet miatt nem került sor. A panaszos a lakásban jelenleg szíveségi lakáshasználói jogcímen tartózkodik.

Tekintettel arra, hogy a kormányhivatal által lefolytatott **kiegészítő bizonyítás eredményeként** megállapításra került, hogy az eljárás során hasznosíthatóként figyelembe vett **ingatlan nem minősül hasznosíthatónak,** így – a főigazgató tájékoztatása szerint – a SO/05/69/2020. számú **másodfokú döntés jogszabálysértésre való hivatkozással saját hatáskörben módosításra került.** A SO/05/69-4/2020. számú másodfokú határozatot a kormányhivatal rendelkezésemre bocsátotta. Ebből kitűnik, hogy a Somogy Megyei Kormányhivatal Siófoki Járási Hivatal SO-07B/HAT/2152-13/2019. számú **elsőfokú határozatát megváltoztatta,** mely következtében **a jogosulatlanul és rosszhiszeműen felvett ellátás visszafizetése tekintetében a panaszosra előírt kötelezés érvényét veszti.** A Somogy

Megyei Kormányhivatal a panaszos **aktív korúak ellátására – foglalkoztatást helyettesítő támogatásra – való jogosultságát is felülvizsgálta és annak továbbfolyósításáról rendelkezett.**

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg.

Az alapvető jogok országgyűlési biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) rögzíti.

Az 1.§ (2) bekezdésének d) pontja alapján a biztos megkülönböztetett figyelmet fordít a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére. A támogatásokra, adományokra szoruló, nélkülöző, szegénységben élő emberek különösen veszélyeztetett helyzetűek, akik tekintetében a biztos alapjogvédő munkája különösen jelentős.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdésének a) pontja szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Ennek alapján a közigazgatási szerv, valamint a helyi önkormányzat az alapvető jogok biztosa által vizsgálható hatóságnak minősül. Az Ajbt. idézett hatásköri szabályai értelmében tehát a jelen ügyben vizsgált szervekre, a tűzifát osztó érintett önkormányzatokra az ombudsman vizsgálati jogosultsága egyértelműen kiterjed.

Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az alapvető jogok biztosa az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Álláspontom szerint az ombudsman akkor jár el helyesen, ha következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre.

Magyarország Alaptörvényének és az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény hatályba lépésével az alapvető jogok biztosaként is követni kívánom a fenti gyakorlatot, így míg az Alkotmánybíróság eltérő álláspontokat nem fogalmaz meg, eljárásom során irányadónak tekintem a testület eddigi megállapításait. Mindezt alátámasztandó, az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak

felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel azt mondta ki azt, hogy „az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybíróági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

A fenti elvi jelentőségű tétellel összhangban vizsgálati megállapításaim érvrendszerének megfogalmazása, az egyes alapjogok, alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybíróági iránymutatás megszületéséig, az alkotmányszöveg változását, a tartalmi, illetve kontextuális egyezőséget is figyelembe véve – az alapvető jogok biztosaként továbbra is irányadónak tekintem az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően meghozott határozatai indoklásában kifejtett érveket, jogelveket és összefüggéseket.

1. A 2012. január 1-jén hatályba lépett Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése kimondja, hogy Magyarország független, demokratikus **jogállam**. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság.

A jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A következetes alkotmánybíróági gyakorlat¹ rámutat arra, hogy a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alaptörvénynek megfelelően a jogintézmények. Az Alkotmánybíróság a 75/1995. (XI. 21.) számú határozatában azt is kimondta, hogy az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek. Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet.

2. Az Alaptörvény XXIV. cikke kinyilvánítja a **hatósági ügyek tisztességes intézéséhez** való jogot. Az Alkotmánybíróság 56/1991.(XI.8.) számú határozatában kifejtette, hogy a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket. A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményének mind szabályozási szinten, mind a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában érvényesülnie kell, amiből az következik, hogy az ügyfél tisztességes eljáráshoz fűződő jogát az eljárás minden szakaszában érvényesíteni kell.

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése tartalmazza, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok – ide értve a közszolgáltatást végző szerveket – részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék, a törvényben meghatározottak szerint indokolják. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik. Amint arra a jogállamiság követelménye kapcsán már utaltam, nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az Alkotmánybíróság számos esetben elvi élel mutatott rá

¹ 9/1992. (I. 30.) AB határozat

arra, hogy az alanyi jogok érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák a jogbiztonság alkotmányos követelményéből erednek, de szoros kapcsolatban állnak a jogegyenlőséggel, törvény előtti egyenlőséggel is. A megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban ugyanis a jogbiztonság az, ami sérelmet szenved. A tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. A tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. Olyan jogalkalmazói eljárást foglal magában, amely a materiális jogállam értékrendjének megfelelően, a demokratikus alkotmányfejlődés során kikristályosodott alapelvek és szabályok alapján zajlik.

3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy **jogorvoslattal éljen** az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Az alaptörvényi rendelkezés értelmezését az Alkotmánybíróság a 35/2013. (XI. 22.) AB határozatban foglalta össze.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében, a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége².

A jogorvoslathoz való jog törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, ezért az egyes eljárásokban eltérő szabályozás lehetséges. Az érintettnek tehát minden olyan esetben, amikor azt az adott jogszabály lehetővé teszi, meg kell adni a lehetőséget arra, hogy az általa sérelmezett döntés ellen jogorvoslattal éljen. Az Alkotmánybíróság azt is kimondta³, hogy a jogorvoslathoz való jog tényleges érvényesüléséhez a „jogorvoslás” lehetősége is szükséges, vagyis az, hogy a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát.

Végül arra is rámutat a testület, hogy a jogorvoslathoz való jogból, mint alapjogból az adott hatósági, illetve bírósági döntés ellen biztosított rendes jogorvoslati eszközök igénybevétele következik. {Összefoglalva lásd: 9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás [27]-[28] bekezdések}. A jogorvoslathoz való jog gyakorlásához – egyebek mellett – elengedhetetlenül szükséges, hogy az érintettek értesüljenek a határozatról, amely jogukat vagy jogos érdekeiket érinti és megismerhessék annak tartalmát [26/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 398.].

4. Az Alaptörvény XIX. cikke fejezi ki az állami törekvést a szociális biztonság megteremtésére. Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette, hogy a **szociális biztonság**hoz való jog nem alapjog, hanem olyan állami kötelezettségvállalás, amelynek az állam eleget tesz, ha a szociális ellátás biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítás és a szociális támogatás egyéb rendszereit. Ez a szociális ellátások összessége által nyújtott megélhetési minimum állami biztosítását jelenti, az állami feladat teljesítéséhez szükséges intézményrendszer létrehozásán, fenntartásán és működtetésén keresztül.

A szociális biztonsághoz való joggal összefüggésben az Alkotmánybíróság 1995-ben kimondta, hogy annak elbírálásánál, hogy a ténylegesen élvezett szolgáltatásokból mit és hogyan lehet alkotmányosan megvonni, a szociális jogok annyiban játszanak szerepet, hogy az elvonások folytán a szociális ellátás mértéke egészében nem csökkenhet az Alkotmány 70/E. § szerint megkövetelhető minimális szint alá. A 32/1998. (VI. 25.) AB határozatban követelményként azt állapította meg, hogy a szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó olyan megélhetési minimum állami biztosítását

² 5/1992 (I. 30.) AB határozat

³ 49/1998. (XI. 27.) AB határozat

tartalmazza, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához. 2000-ben pedig elvi élel mondta ki, hogy az Alkotmány a szociális biztonsághoz való jog kinyilvánításával a szociális ellátások összessége által nyújtott megélhetési minimumnak az állami biztosítását állapítja meg. A megélhetési minimumot biztosító szociális ellátások rendszerének kialakításakor alapvető követelmény az emberi méltóság védelme: az állam köteles az emberi lét alapvető feltételeiről gondoskodni. A megélhetési minimum garantálásából azonban konkrét részjogok, mint alkotmányos alapjogok nem vezethetők le. A határozat indokolásban kiemelte az AB, hogy a szociális biztonság alapjogánál az alkotmányossági mérce az ellátás minimális mértékének meghatározásával konkréttá vált: „a szociális intézményrendszer keretében nyújtandó ellátásnak olyan minimumot kell nyújtania, hogy az biztosítsa az emberi méltósághoz való jog megvalósulását. Az ezt a minimumot el nem érő mértékű szolgáltatás esetében a szociális biztonsághoz való jog érvényesüléséről nem lehet beszélni”.

Az ügy érdeme tekintetében

Az eset vizsgálata kapcsán arra kerestünk választ, hogy a Somogy Megyei Kormányhivatal Siófoki Járási Hivatala első fokon, illetőleg a Somogy Megyei Kormányhivatal másodfokon lefolytatott eredeti eljárásaikban jogszerűen szüntették-e meg a panaszos aktív korúak ellátására való jogosultságát, és kötelezték az 1.026.663 Ft összegű jogosulatlanul felvett foglalkoztatást helyettesítő támogatás 15 napon belül történő visszafizetésére.

1. A vagyoni helyzet vizsgálata a Szocvtv.-ben

A Szocvtv. 33. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a járási hivatal aktív korúak ellátására való jogosultságot állapít meg annak az aktív korú személynek, akinek esetén az álláskereső ellátás folyósítási időtartama lejárt feltéve, hogy saját maga és családjának megélhetése más módon nem biztosított és keresőtevékenységet nem folytat. Az idézett szakasz (2) bekezdése úgy fogalmaz, hogy az (1) bekezdés alkalmazásában a megélhetés akkor nem biztosított, ha a családnak az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 90 %-át (jelenleg: 25.650 Ft) és **vagyona nincs**.

A Szocvtv. 4. § (1) bekezdés b) pontja határozza meg a vagyon fogalmát. Eszerint vagyon az a **hasznosítható** ingatlan, jármű, továbbá vagyoni értékű jog, amelynek

- külön-külön számított forgalmi értéke, illetőleg összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a harmincszorosát (jelenleg: **855.000 Ft**), vagy

- együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a nyolcvanszorosát (jelenleg: 2.280.000 Ft) **meghaladja**, azzal, hogy a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátások jogosultsági feltételeinek vizsgálatánál **nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben az érintett személy életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általa lakott ingatlanon áll fenn, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű.**

A jogalkotó a **hasznosítható vagyon** forgalmi értékének felső határát szabta meg a hivatkozott rendelkezésben. Ennek következtében még az előtt, hogy a rászoruló támogatás iránti kérelméhez csatolt vagyonyilatkozatában rögzített forgalmi érték alapján mérlegeljük a vagyon nagyságát, arról kell meggyőződni, hogy az a vagyon egyáltalán hasznosítható-e.

A vagyon, és e körön belül az ingatlanvagyon nem hasznosítható, ha **forgalomképtelen**, ha **elidegenítési tilalom alatt áll**. A hatóságok eljárásaikban ezt a kérdést tisztázták.

A hasznosítása csak **korlátozott** keretek között lehetséges a **közös tulajdonú ingatlanok**.

A tulajdonos jogosult a dolgot használni⁴. Közös tulajdonú ingatlan esetében a tulajdonostársak mindegyike jogosult a dolog birtoklására és használatára, de ezt a jogot egyik tulajdonostárs sem gyakorolhatja a többi társ jogainak és a dologhoz fűződő lényeges jogi érdekeinek sérelmére⁵. Saját tulajdoni hányadával a tulajdonostárs jogosult rendelkezni⁶. A közös tulajdon megszüntetését bármelyik tulajdonostárs kezdeményezheti, az e jogról való lemondás semmis⁷. Közös tulajdont megszüntetni általában a felek megállapodásával, ennek hiányába – vita esetén – bírósági úton lehet.

Korlátozott **a haszonélvezeti joggal terhelt lakóingatlan** hasznosítása is, különösen, ha azt **a haszonélvezeti jog jogosultja használja, aki egyéb beköltözhető lakóingatlannal nem rendelkezik.**

A haszonélvezeti jog jogosultja a más tulajdonában álló dolgot birtokolhatja, használhatja, hasznosíthatja, hasznait szedheti⁸. A haszonélvezeti jog átengedhető, de a tulajdonost a haszonélvezeti jog fennállása alatt a birtoklás, a használat és a hasznok szedésének joga akkor illeti meg, ha ezekkel a jogokkal a haszonélvező nem él⁹. E jogok körébe a tulajdonos haszonélvezeti joggal terhelt ingatlan hasznosításának jog nem tartozik bele.

A Szocvtv. a fentebb hivatkozott rendelkezésével emellett **kizárja annak az ingatlannak a vagyontárgyként történő számbavételét, amelyben a kérelmező életvitelszerűen lakik.** Erre tett a panaszos kísérletet az előszerződés megkötésével, ami azonban meghiúsult.

2. Az ingatlan hasznosításának vizsgálata a lefolytatott eljárásokban

Mivel eljárásom fókuszában annak a kérdésnek a vizsgálata állt, hogy az ügyben a hatóságok jogszerű eljárás keretében szüntették-e meg a panaszos ellátását és kötelezték az addig felvett támogatás egyösszegű kifizetésére, ezért a továbbiakban a jogbiztonsághoz, illetve a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez fűződő jogok vonatkozásában azt tekintetem át, hogy **a hatósági döntés egyes elemei** megfeleltek-e a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez fűződő alkotmányos követelményeknek, másrészt pedig a hatósági eljárás egészének alkotmányosságát is vizsgálat tárgyává tettem.

Az Ákr. 2. § (1) bekezdésének megfogalmazása szerint a közigazgatási hatóság jogszabály felhatalmazása alapján, hatáskörét a jogszabály keretei között, rendeltetésszerűen gyakorolva jár el. A jogalkotó a (2) bekezdésben azt is előírja, hogy a hatóság a hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményeinek megfelelően, a törvény előtti egyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményét megtartva, indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el.

A **szakszerűség** igénye megköveteli, hogy az eljáró ügyintéző szakmailag megalapozott, a jogszabály és az adott ügy eljárási elemeinek ismeretében járjon el. Ezért is bír különös jelentőséggel az Ákr. alapelvei között szabályozott egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelménye. **A szakszerűséggel együtt ezek az alapvető garanciális elemei a tisztességes eljárásnak.** A szakszerű eljárás azt is megköveteli, hogy mindazokat az információkat, amelyek a hatóság számára ismertek, és az ügyféli jogok érvényesítéséhez nélkülözhetetlenek – jogszabály ellenkező rendelkezéséig – hozza az ügyfél tudomására (**fegyverek egyenlőségének elve**).

Az Ákr. 81. § (1) bekezdése határozza meg a döntés tartalmát és formáját. E szabály szerint a döntés tartalmazza a tényállásra, a bizonyítékokra, a szakhatósági állásfoglalás

⁴ Új Ptk. 5:22. §

⁵ Új Ptk. 5:74. §

⁶ Új Ptk. 5:80. §

⁷ Új Ptk. 5:83. § (1) bekezdés

⁸ Új Ptk. 5:147. § (1) bekezdés

⁹ Új Ptk. 5:152. § (5) bekezdés

indokolására, a mérlegelés és a döntés indokaira, valamint **az azt megalapozó jogszabályhelyek megjelölésére is kiterjedő indokolást.**

Megvizsgálva az elsőfokú határozatot, kétséget kizáróan megállapítható, hogy a hatóság eleget tett az ügyfél tájékoztatási kötelezettségének, határozatának indokoló része ugyanis szó szerinti idézetben tartalmazza a Szocvtv. vizsgált 4. (1) bekezdés b) pontja szerinti vagyon fogalmára irányuló meghatározást. A szó szerinti szedetben a „vagyonnak minősül az a hasznosítható ingatlan” szófordulat ugyanúgy megtalálható, mint a jogszabály eredeti szövegében.

A probléma azonban az, hogy a határozat rendelkező és indokoló részéből is hiányzik a hatósági eljárás azon részére való utalás, amely a hasznosíthatósággal összefüggő hatósági megállapításokat tartalmazza. Ebből viszont az a következtetés vonható le, hogy azt a hatóság eljárásában nem vizsgálta, tényként viszont az állapítható meg, hogy arról a hatóság határozatában nem rendelkezett. Az, hogy mulasztás történt, nyilvánvaló, mert a hasznosítás körülményei vizsgálatának mellőzésére a határozat indokolása sem ad magyarázatot, tehát azt nem valamilyen okkal mellőzte a hatóság.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az Alaptörvény hatályba lépését követően önálló tartalmat nyert a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog. Az Alaptörvény – a tisztességes ügyintézés részeként – rögzíti, hogy a hatóságok a döntéseiket indokolni kötelesek. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően is alkotmányi szintre vezette vissza az indokolási kötelezettséget, amikor a 8/2004. (III. 25.) AB határozatában rögzítette: **a tisztességes eljárás követelménye szerint elvárható, hogy az érdekelt megismerhesse az ügyében hozott határozat részletes indokait.**

Az Alkotmánybíróság a 3311/2018. (X. 16.) határozatában bontotta ki az Alaptörvény önálló, az ügyintézés alapjogaként elismert tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalmát. Eszerint az alapjogi védelem kiterjed többek között a részrehajlás nélküli, tisztességes, észszerű határidőn belüli ügyintézésre, a hatósági aktusok törvényben meghatározott indokolására és a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésére.

Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben elvi éllel állapította meg, hogy **az egyes eljárási garanciák olyan értéket jelentenek, amelyek megszegése vagy be nem tartása kihat az ügy érdemére, az ügy kimenetelétől függetlenül.** Döntésében kiemelte azt is, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme úgy is bekövetkezhet, hogy nem áll fenn oksági kapcsolat a lényeges eljárási szabálysértés és az ügy konkrét kimenetele között, azonban az ügyféli jogok érvényesíthetősége olyan sérelmet szenved, amely az eljárás egészét és körülményeit figyelembe véve eléri az alaptörvényellenesség szintjét.

Az Ákr. fentebb hivatkozott 2. §-ában foglalt alapelvekkel összefüggésben lényeges kiemelni a testület következetes álláspontját abban is, **hogy a tételes jogszabályi rendelkezések alapelvekkel együtt történő alkalmazása biztosíthatja, hogy a hatóság eljárása nem pusztán jogszerű, hanem méltányos, és alkotmányos is lesz.**

Abban az esetben azonban, ha az eljáró hatóság a tételes jogszabályi rendelkezéseket sem alkalmazza maradéktalanul, a hatóság eljárása nem minősíthető jogszerűnek. Ennek következtében viszont a hatósági eljárás alkalmas arra, hogy a tisztességes hatósági eljárás elvének érvényesülésével összefüggésben sérelmet okozzon.

A panaszos ügyében eljáró elsőfokú hatóság határozatában az ügyben érintett ingatlan, mint vagyon Szocvtv. 4. (1) bekezdés ba) illetve bb) pontja szerinti forgalmi értékét vizsgálta, de elmulasztotta vizsgálni az ingatlanvagyon Szocvtv. 4. (1) bekezdés b) pontja szerinti hasznosíthatóságának kérdését. **Emiatt a hatósági döntés nem felelt meg a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez fűződő alkotmányos követelményeknek, amely következtében sérült a panaszos alapvető joga.**

2. A másodfokú eljárás

Az ügy rendelkezésemre bocsátott iratai szerint a panaszos határidőn belül, jogszerűen nyújtott be fellebbezést az elutasító határozat ellen. Beadványában leírta az ingatlan tulajdonviszonyait, helyesbítette az elsőfokú határozatot a tekintetben, hogy nem 2/4, hanem 1/4 résszel rendelkezik.

Az ügyfél fellebbezésében kifejtette, hogy ennek az 1/4 résznek a tulajdoni jogaival 2019. április 25. napjáig nem tudott élni. A jogorvoslati kérelmében kitért arra is, hogy ennek oka az volt, hogy édesanyját az örökölt tulajdonrésze tekintetében is özvegyi jog illette meg.

A kérelmező a fellebbezésben és a hivatalomhoz benyújtott panaszában éppen arra hivatkozott, hogy édesanyja haláláig az ingatlan lakhatását nem is kezdeményezhette volna, amint a tulajdonrésze értékesítését sem, mivel az a haszonélvezet miatt nem volt piacképes.

A panaszos a másodfokú hatóságtól **a határozat felülvizsgálatát** tehát nem csak a tévesen feltüntetett tulajdonrésze, tulajdonrészének hibásan megállapított forgalmi értéke tekintetében **kérelmezte**, hanem kifejezetten amiatt is, mert az értékesítését a haszonélvezeti jog korlátozta, tehát **a hasznosíthatósága kérdésében is**.

A másodfokú hatóság a fellebbezést arra való hivatkozással utasította el, hogy a panaszos tényszerű tulajdoni hányadának feltüntetése mellett, hogy az vagyonnak minősül, a panaszos édesanyjának holtig tartó haszonélvezeti joga pedig a vagyon értékének számításánál nem vehető figyelembe. A másodfokú határozat azt is kiemelte, hogy e tekintetben méltányosság gyakorlására a jogszabály nem ad lehetőséget.

Az elsőfokú hatóság döntését lényegében helybenhagyva eljárása során a másodfokú hatóság is a vagyon nagyságát értékelte, emiatt a jogorvoslati eljárásban is elmaradt a hasznosíthatóság kérdésének vizsgálata. A másodfokú határozat nem tér ki a panaszos – hasznosíthatósággal összefüggő – fellebbezésében felhozott indokaira sem, amely éppen arra terjedt ki, hogy a haszonélvezeti jog korlátozta az ingatlan hasznosíthatóságát.

A hatósági eljárás alapjogi szempontú megítélésénél szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy a másodfokú hatóságra is vonatkoznak az Ákr. 2. §-ban lefektetett követelményekből fakadó kötelezettségek.

Az Ákr. 119. § (4) bekezdése kimondja, hogy **a másodfokú hatóság eljárása során nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz**. A fellebbezéshez kötöttség hiánya – az Ákr. Kommentárjának fenti szakaszhoz fűzött magyarázata szerint – azt jelenti, hogy a hatóság vizsgálata során túlterjeszkedhet a fellebbezési kérelmen, de **nem értelmezhető akként, hogy a másodfokú hatóság a fellebbezésben foglalt tényállításokat, jogi álláspontot nem köteles megvizsgálni**. Az Ákr. Indokolása ehhez kapcsolódóan azt is kiemeli, hogy a törvény értelmében a másodfokú hatóság eljárásában a teljes revízió elve csakis jogszabálysértő döntés tekintetében érvényesül, azaz érdeksérelemre hivatkozott fellebbezések esetén a fellebbezési kérelemhez kötve van.

Az Alkotmánybíróság a 22/2013. (VII.19.) számú határozatában elvi élel rögzíti, hogy az Alaptörvény megköveteli, hogy **a jogorvoslat nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására**. Minden jogorvoslat lényei, immanens eleme továbbá a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát.

Nem következik mindebből, hogy a jogorvoslatot elbíráló szervnek a kérelemnek minden körülmények között helyt kell adnia, az azonban feltétlenül, hogy **az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák és a jogorvoslati kérelembe írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják** – foglalt állást a testület a 9/2017. (IV.18) AB határozatában, hozzáfűzve, hogy a jogorvoslati út igénybevételének nem előfeltétele valamely jog – esetleg alapjog – tényleges sérelmének a bekövetkezése, **elegendő, ha megítélése szerint jogát (jogos érdekét) sérti a támadott döntés**.

A jogorvoslati lehetőség igénybe vételétől a jogosultat sem az első, sem a másodfokú hatóság nem fosztotta meg, sőt, a jogorvoslati kérelemben előadottak alapján a másodfokú hatóság javította az elsőfokú határozat számszaki hibát. Attól azonban, hogy a panaszos élhetett ezzel a jogával, kérelmére a jogorvoslati eljárást lefolytatták, kérelmében előadottakra pedig az elsőfokú döntést – részben – módosították, még a másodfokú eljárás lehet ellentétes az Alaptörvény XXIV. cikke (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljárás követelményével.

Az Alkotmánybíróság a jogorvoslati joggal kapcsolatos irányadó gyakorlatát alapul véve a vizsgált ügyben az állapítható meg, hogy a formálisan lefolytatott másodfokú eljárás keretében – is – mellőzték az érintett ingatlanok, mint vagyonnak a hasznosíthatóságát vizsgálni, annak ellenére, hogy ezt a Szocvtv. 4. § (1) bekezdés b) pontja tartalmazza, és ennek tekintetében vételét az elsőfokú hatóság eljárása során mellőzte. Ez önmagában is elengedő a jogbiztonsághoz fűződő alkotmányos jogsérelem megállapításához.

A **jogosult jogorvoslati kérelmében** felhozta az ingatlanvagyon **hasznosításának** – pontosabban hasznosíthatatlanságának – kérdését, hivatkozott arra, hogy jogosultságának felülvizsgálatánál ennek a ténynek a figyelembevételét **az elsőfokú hatóság mellőzte, a másodfokú hatóság azonban ezt annak ellenére sem vizsgálta, hogy a fellebbezésben szerepelt.** Emiatt a panaszos mind a tisztességes eljáráshoz fűződő joggal, mind a jogorvoslati jogával összefüggésben további sérelmet szenvedett el.

A vizsgálat tehát kétségét kizáróan igazolta, hogy **a hasznosíthatóság vizsgálata tekintetében a másodfokú eljárás során az ügyfél alapjogai további sérelmet szenvedtek.**

3. Az alapjogsérelem orvoslása

A kormányhivatal főigazgatójának válasza, a megtett intézkedés és a csatolt dokumentumok is azt támasztják alá, hogy a felülvizsgálat során sem az első, sem a másodfokon eljáró hatóságok eljárásaikban nem vizsgálták az ügyben szereplő lakóház hasznosíthatóságának Szocvtv.-ben mérlegelni rendelt körülményeit.

Azonban a kormányhivatal főigazgatójának válaszeleveléből, és a rendelkezésemre bocsátott SO/05/69-4/2020. számú másodfokú határozatból kiderül, hogy megkeresésemet követően a Somogy Megyei Kormányhivatal a Siófoki Járási Hivatal elsőfokú határozatát az Ákr 120. §-ában biztosított jogkörében eljárva módosította. E határozat az indokolásban rögzíti, hogy a másodfokú hatóság hivatalból észlelte, hogy a vagyoni feltételek vizsgálata körében az elsőfokon eljáró hatóság elmulasztotta vizsgálni a kérelemnyomtatványon feltüntetett ingatlan hasznosíthatóságát.

Az indokolásban azt is kiemelte, hogy a Szocvtv. azokat az eseteket sorolja fel kivételként, amit vagyonként eleve nem kell figyelembe venni. Az egyéb vagyontárgyakra vonatkozóan a jogalkotó azt a kitélt határozta meg, hogy csak a hasznosítható vagyontárgyakat kell figyelembe venni. A hiányzó jövedelmet pótló szociális ellátások esetében a vagyon fogalmába azok a vagyontárgyak sorolhatók, melyek viszonylag rövid idő alatt, jelentős értékvesztés nélkül értékesíthetők.

Eljárásában a másodfokú hatóság pótolta a vagyonelemek vizsgálatát, ezek között tisztázta azt, a megkeresésében vizsgálni kért szempontot is, hogy a panaszos az özvegyi jog jogosultjának tartásra köteles hozzátartozónak minősült-e. A lefolytatott kiegészítő bizonyítás eredményeként a határozat egyértelműen rögzítette, hogy a panaszos tulajdoni hányadán édesanyja özvegyi joga állt fenn, amely objektíven nem zárta ki az ingatlan értékesítését, azonban figyelembe véve azt a körülményt, hogy az ügyfél édesanyja életvitelszerűen az ingatlanban élt, és a kérelmező az özvegyi jog jogosultjának tartásra köteles hozzátartozója volt, a másodfokú hatóság megítélése szerint nem volt elvárható az ügyféltől az, hogy napi megélhetési problémáját idős édesanyja kiköltöztetésével és az ingatlan értékesítésével oldja

meg. Végül a másodfokú hatóság eljárása alapján úgy ítélte meg, hogy az ingatlan nem minősül hasznosítható vagyonnak.

A kiegészítő bizonyítást célzó eljárásával és az annak alapján meghozott határozatával **a másodfokú hatóság az okozott jogsérelmeket orvosolta, mindemellett az elmaradt szociális ellátás utólagos kifizetéséről is rendelkezett.**

Hangsúlyozni kívánom azonban, hogy vizsgálat során az alapeljárásban **feltárt – ingatlanvagyon hasznosíthatóságának megadott szempontok szerinti vizsgálatát mellőző – gyakorlat valójában alkalmas arra, hogy a szociális ellátás igénybevételére kényszerülő rászorulókat hátrányos helyzetbe hozzon, életkörülményeiket tovább nehezítse, végső soron pedig alapvető jogaik sérelmét idézze elő.**

Összegzés

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogállam legfontosabb eleme a jogbiztonság, amelynek ki kell terjednie a jog egészére és egyes részterületeire is. A jogbiztonság egyrészt megkívánja a normavilágosságot, másrészt követelményt támaszt az egyes jogintézmények irányában is, amely szerint működésüknek előre kiszámíthatónak és előreláthatónak kell lennie. A jogállam értékrendjének egyik legfontosabb pillére a jogállami garanciák érvényre juttatása a jogintézmények működése során. Ezek hiányában sérül a jogbiztonság, a jogszabályok következményeinek kiszámíthatósága, és esetlegessé válhat az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapvető jogok érvényre jutása is¹⁰.

Az ombudsman esetjoga is azt emeli ki, hogy a szélsőségesen rászoruló polgáraitól való gondoskodás az állam egyik kiemelkedően fontos feladata. Ez a jogalkotó és a jogalkalmazó szerv számára egyaránt fontos célt jelent: a megfelelő ellátási rendszereket működtetni az alkotmányos elvek és jogok (jogállamiság elve, a jogbiztonság követelménye, a hatósági ügyek tisztességes intézése, a szociális biztonsághoz való jog) alapján működő segítő mechanizmusok kialakításával és e rendszeren belül felelős intézkedést hozni.

Az eset vizsgálatának tapasztalatai szerint a panaszos ügyében eljáró szervek a fentebbiekben elemzett gyakorlat következtében olyan helyzetet hoztak létre, amely alkalmas volt arra, hogy a panaszos az eljárás során kiszolgáltatott helyzetbe kerüljön. Ez a panaszos vonatkozásában a jogbiztonsághoz, illetve a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét idézte elő. Ugyanakkor jó gyakorlatként értékelhető az, hogy a másodfokú hatóság saját hatáskörében, még az ombudsmani vizsgálat szakaszában intézkedett a jogsérelmek orvoslásáról.

Intézkedéseim

Tekintettel arra, hogy a panaszost ért jogsérelmek orvoslására vizsgálatommal párhuzamosan sor került, az ügyben kezdeményezéssel nem élek.

A jelentésemben feltárt alapjogi visszasságok jövőbeni bekövetkezése lehetőségének megelőzése érdekében azonban, az Ajb. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem a Somogy Megyei Kormányhivatal vezetőjét, hogy az ingatlan hasznosíthatóságának vizsgálatával összefüggő jogszerű gyakorlat alkalmazására hívja fel az elsőfokon eljáró járási hivatalok vezetőinek figyelmét.

Budapest, 2020. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

¹⁰ 21/2014. (VII. 15.) AB határozat